

Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seadus (rahvusvahelise koostöö lihtsustamine)

§ 1. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmine

Kriminaalmenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 199 lõike 1 punkt 8 tunnistatakse kehtetuks;
- 2) paragrahvi 204 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„§ 204. Kriminaalmenetluse lõpetamine välisriigi kodaniku toimepandud kuriteos, välisriigis toimepandud kuriteos, kriminaalmenetluse välisriigile üleandmise korral ja kriminaalasja välisriigis menetlemise korral“;
- 3) paragrahvi 204 lõiget 1 täiendatakse punktiga 6 järgmises sõnastuses:
„6) kriminaalmenetlus on üle antud välisriigile või kui välisriik on kinnitanud samadel asjaoludel kriminaalmenetluse läbiviimist.“;
- 4) paragrahvi 204 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:
„(4) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 6 sätestatud aluse äralangemise korral võib Riigiprokuratuur kriminaalmenetluse oma määrusega uuendada.“;
- 5) paragrahvi 274 lõikes 1 asendatakse tekstiosa „punktides 2–8“ tekstiosaga „punktides 2–7“;
- 6) paragrahvi 475¹ tekstist jäetakse välja tekstiosa „mis toimub rahvusvahelise lepingu alusel ning“;
- 7) paragrahvi 482 lõiget 4 ja § 489⁹ lõiget 4 täiendatakse pärast sõna „kohtuistungist“ tekstiosaga „, välja arvatud kohtulahendi kuulutamisest,“;
- 8) paragrahvi 489¹⁰ lõike 1 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„3) vabadusekaotuslikku karistust mõistva kohtuotsuse tunnustamist.“;
- 9) paragrahvi 489¹² lõikes 6 asendatakse tekstiosa „konsulteerib Justiits- ja Digiministeerium“ tekstiosaga „konsulteerib kohus vajaduse korral“;
- 10) seadustiku 19. peatüki 8. jagu täiendatakse 1⁴. jaotisega järgmises sõnastuses:

„14. jaotis

Kriminaalmenetluse üleandmine ja ülevõtmine Euroopa Liidu liikmesriikide vahel

§ 489⁵⁶. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/3011 rakendamine

Kriminaalmenetluse Euroopa Liidu liikmesriigile üleandmise ja liikmesriigilt ülevõtmise korral kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2024/3011, mis käsitleb

kriminaalmenetluse üleandmist (ELT L, 2024/3011, 18.12.2024). Käesolevat seadustikku kohaldatakse üksnes määruses reguleerimata küsimustes.

§ 489⁵⁷. Kriminaalmenetluse ülevõtmine

(1) Euroopa Liidu liikmesriigilt saabunud kriminaalmenetluse ülevõtmise taotluse lahendamiseks pädev asutus on Riigiprokuratuur.

(2) Euroopa Liidu liikmesriigilt saabunud kriminaalmenetluse ülevõtmise taotluse lahendab Riigiprokuratuur määrusega ja taotluse rahuldamise korral edastab kriminaalasja materjalid uurimisalluvuse kohaselt.

(3) Riigiprokuratuuri kriminaalmenetluse ülevõtmise taotluse rahuldamise määruse peale võivad kahtlustatav, süüdistatav ja kannatanu esitada 15 päeva jooksul määruse kättesaamisest arvates kaebuse käesoleva seadustiku §-des 228–231 sätestatud korras.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel esitatud kaebus lahendatakse Riigiprokuratuuris 15 päeva jooksul ja maakohtus 15 päeva jooksul kaebuse kättesaamisest arvates.

§ 489⁵⁸. Kriminaalmenetluse üleandmine

(1) Euroopa Liidu liikmesriigile kriminaalmenetluse üleandmise taotluse esitamiseks pädev asutus on prokuratuur.

(2) Euroopa Liidu liikmesriigile kriminaalmenetluse üleandmise taotluse esitamise otsustab prokuratuur määrusega, mis vormistatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/3011 lisas 1 esitatud vormil.“;

11) paragrahvi 502 täiendatakse lõigetega 5¹–5³ järgmises sõnastuses:

„(5¹) Kui kriminaalmenetluse jätkamiseks esitatud Euroopa vahistamismääruse menetluses esitab taotlev riik enne loovutamisosutuse tegemist isiku ärakuulamise taotluse, korraldab kohus ärakuulamise. Ärakuulamine toimub Eesti õiguse kohaselt tingimustel, milles kohus ja taotleva riigi pädev õigusasutus on kokku leppinud. Taotleva riigi esindajatel on õigus ärakuulamisel osaleda.

(5²) Kohus võib käesoleva paragrahvi lõikes 5¹ nimetatud ärakuulamise asemel nõustuda isiku ajutise üleandmisega taotlevale riigile. Ajutise üleandmise tingimused ja kestus määratakse kindlaks kohtu ja taotleva riigi pädeva õigusasutuse vastastikusel kokkuleppel, nähes sealhulgas ette isiku Eestisse tagasipöördumise aja loovutamismenetluse jätkamiseks.

(5³) Kui isik, kelle loovutamist taotletakse, on kolmandast riigist Eestile välja antud ja väljaandmise aluseks olev kokkulepe eeldab väljaandnud riigi nõusolekut isiku edasiseks loovutamiseks, taotleb Justiits- ja Digiministeerium asjaomase nõusoleku viivitamata. Loovutamisosutuse tegemiseks ettenähtud tähtaeg ei hakka kulgema enne kui edasiloovatamise takistus on ära langenud. Kuni nõusoleku saamiseni otsustab kohus vajaduse korral tõkendi kohaldamise.“;

12) paragrahvi 504 lõige 4² muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4²) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 4¹ sätestatud tähtaegadest ei ole erakorraliste asjaolude tõttu võimalik kinni pidada, võib loovutamisosutuse tegemiseks ettenähtud aeg pikeneda kuni

kolmekümne päeva võrra ning selle põhjusest tuleb viivitamata teavitada Euroopa vahistamismääruse esitajat. Kui ka pikenenud tähtaja jooksul ei ole võimalik lõpliku otsuseni jõuda, tuleb viivituse põhjusest teavitada Euroopa vahistamismääruse esitajat ja Eurojusti.“;

13) paragrahvi 505 lõiked 3 ja 4 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Kui üleandmist takistavad asjaolud, mis ei olene täitvast ega taotlevast riigist, lepib Politsei- ja Piirivalveamet kohtu loal taotleva riigiga viivitamata kokku uues üleandmise tähtpäevas ning isik antakse üle kümne päeva jooksul uuest kokkulepitud tähtpäevast arvates.“;

(4) Politsei- ja Piirivalveamet võib kohtu loal üleandmise ajutiselt edasi lükata humanitaarsetel põhjustel, kui on alus arvata, et määruse täideviimine võib ohustada isiku elu või tervist. Euroopa vahistamismäärus täidetakse kohe pärast eelnimetatud põhjuse äralangemist ning isik antakse üle kümne päeva jooksul uuest kokkulepitud tähtpäevast arvates.“;

14) paragrahvi 507 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Euroopa vahistamismääruse koostamise alus on isiku suhtes tõkendina kohaldatud vahistamine, mida kohaldab Euroopa vahistamismääruse koostamise põhjendatuse korral:

1) kohtueelses menetluses eeluurimiskohtunik prokuratuuri taotlusel käesoleva seadustiku §-des 130 ja 131 sätestatud alustel ja korras;

2) kohtumenetluses asja menetlev kohus käesoleva seadustiku §-des 130 ja 131 sätestatud alustel ja korras;

3) kohtuotsuse täitmise menetluses täitmiskohtunik käesoleva seadustiku §-s 429 sätestatud alustel ja korras.“;

15) paragrahvi 507 täiendatakse lõikega 3¹ järgmises sõnastuses:

„(3¹) Kohtueelses menetluses kontrollib kohus prokuratuuri taotlusel Euroopa vahistamismääruse koostamise põhjendatust koos käesoleva seadustiku § 131 lõikes 4 sätestatud korras vahistamismääruse koostamisega. Kui isiku suhtes on vahistamismäärus juba tehtud, lahendab kohus prokuratuuri taotluse eraldi, kontrollides üksnes Euroopa vahistamismääruse koostamise eeldusi.“;

16) paragrahvi 507 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks;

17) paragrahvi 507 lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Euroopa vahistamismääruse edastab täitvale riigile Justiits- ja Digiministeerium.“;

18) paragrahvi 508³⁹ sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kohtuotsuse tunnustamisest või isikule mõistetud karistuse täideviimisest võib keelduda, kui:“;

19) paragrahvi 508⁴⁸ tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Kui karistuse täideviimine ei ole veel alanud, võib taotlev riik põhjendusi esitades tunnistuse tagasi võtta. Tunnistuse tagasivõtmise korral menetlus lõpetatakse.“;

20) paragrahvi 508⁶⁴ tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõigetega 2–4 järgmises sõnastuses:

„(2) Eesti võib kohtumäärusega anda tingimuslike meetmete ja alternatiivse mõjutusvahendi järelevalve ning kohtuotsusega seotud otsuste tegemise pädevuse tagasi otsuse teinud riigile, kui

süüdimõistetud isik ei täida talle määratud kohustusi või juhiseid ning otsuse teinud riigi kohtuotsusega ei ole määratud vabadusekaotuslikku karistust või vabadust piiravat meetet, mis tuleb täitmisele pöörata selliste kohustuste või juhiste mittetäitmise korral.

(3) Kuni tingimuslike meetmete või alternatiivse mõjutusvahendi täideviimise alustamiseni võib taotlev riik põhjendusi esitades tunnistuse tagasi võtta. Tunnistuse tagasivõtmise korral menetlus Eestis lõpetatakse.

(4) Kui taotleva riigi pädev asutus teavitab Eestit otsusest või meetmest, mille tulemusena tingimuslik meede või alternatiivne mõjutusvahend ei ole enam täideviidav, lõpetatakse järelevalve teostamine Eestis.“;

21) paragrahvi 508⁷² lõiget 1 täiendatakse punktidega 2¹–2³ järgmises sõnastuses:

„2¹) kui välisriigi taotlusest ilmneb, et karistatud isikut on välisriigis tehtud otsusest teavitatud ja tal on olnud võimalus seda vaidlustada, võib kohus taotluse lahendada karistatud isikut kaasamata; 2²) kohus võib välisriigis mõistetud rahatrahvi tunnustamise määruks jätta käesoleva seadustiku § 145 lõike 3 punktis 1 nimetatud põhjenduse esitamata ja koostada määruks välisriigi taotlusele pealdisena;

2³) kui kohus on määruks koostanud käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 2² alusel ilma põhjenduseta, on karistatud isikul võimalik määrukskaebuse esitamiseks kümne päeva jooksul taotleda põhjendatud määruks saamist;“;

22) paragrahvi 508⁷² lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kui karistatud isik on rahalise karistuse või rahatrahvi enne kohtumääruks tegemist täielikult tasunud, lõpetab kohus asjas menetluse määruksuga, milles võib jätta käesoleva seadustiku § 145 lõike 3 punktis 1 nimetatud põhjenduse esitamata.“;

23) paragrahvi 508⁷² täiendatakse lõigetega 5 ja 6 järgmises sõnastuses:

„(5) Jõustunud määruks edastab kohus taotlevale riigile. Määruks, millega tunnistati rahalise karistuse või rahatrahvi täitmine Eestis lubatavaks, edastab kohus ka Maksu- ja Tolliametile täitmise korraldamiseks.

(6) Maksu- ja Tolliamet teavitab taotlevat riiki tunnustatud rahalise karistuse või rahatrahvi täielikust tasumisest.“;

24) paragrahvi 508⁷⁵ lõiked 1 ja 2 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistuse koostab kohtuotsusega mõistetud rahalise karistuse, rahatrahvi ja menetluskulude kohta Maksu- ja Tolliamet ning kohtuvälise menetleja otsusega määratud rahatrahvi kohta rahatrahvi määranud kohtuvälise menetleja.

(2) Kohtuotsuse või kohtuvälise menetleja otsuse või selle koopia ning rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistuse kohtuotsuse tunnustamiseks ja täitmiseks edastab Euroopa Liidu liikmesriigi pädevale asutusele tunnistuse koostanud asutus.“;

25) paragrahvi 508⁷⁵ lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „Kohtuotsus“ tekstiosaga „või kohtuvälise menetleja otsus“;

26) paragrahvi 508⁷⁵ lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistus koostatakse eesti keeles ning tõlgitakse täitva riigi määratud keelde.“;

27) paragrahvi 508⁷⁶ tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Rahalise karistuse ja rahatrahvi määramise tunnistuse koostanud asutus teavitab viivitamata täitva riigi pädevat asutust igast otsusest või meetmest, mille tulemusena ei ole karistust enam võimalik täitmisele pöörata.“;

28) paragrahvi 508⁷⁷ tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Eesti pädevus viia läbi täitemenetlus lõpeb kohe, kui täitev riik on tunnustanud talle Eesti edastatud kohtuotsust või kohtuvälise menetleja otsust ja teavitanud sellest rahalise karistuse või rahatrahvi määramise tunnistuse koostanud asutust.“.

§ 2. Seaduse jõustumine

Käesoleva seaduse § 1 punktid 1–5 ja 10 jõustuvad 2027. aasta 1. veebruaril.

Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Tallinn..... 2026

Algatab Vabariigi Valitsus 2026